

časopis pro vězeňství a kriminální prevenci

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ

2/2023

30 LET
VĚZEŇSKÉ SLUŽBY
ČESKÉ REPUBLIKY

30 LET

VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR

str. 2

30 LET VS ČR

str. 2

ROZHOVOR

str. 4

TÉMA

str. 6

DVA NOVÍ GENERÁLOVÉ

str. 11

ZPRÁVY Z VĚZNIC

str. 8

RESOCIALIZACE

str. 13

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA

str. 20

KRVÍ PŘENOSNÉ INFEKCE

RIZIKA VE VĚZEŇSTVÍ

str. 24

NAŠI LIDÉ

str. 21

ZDRAVOTNICTVÍ

str. 24

HISTORIE

str. 26

SPORT

str. 28

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ Č. 2/2023

Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423

Editor: Robert Blanda

Grafická úprava: Karel Neuvirt

Foto: Vězeňská služba České republiky, archiv redakce

Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní přihrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4

<http://www.vscr.cz>

telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072

Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:

e-mail: to@grvs.justice.cz

Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha-Pankrác

© Vězeňská služba České republiky, Praha 2023, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

Vážení čtenáři,

Jsem rád, že vás mohu pozdravit hned v úvodu tohoto čísla časopisu České vězeňství. To je z velké části věnováno našemu letošnímu výročí 30 let od vzniku Vězeňské služby.

Toto výročí je pro nás nejen příležitostí zastavit se a ohlednout se za tím, co se nám během uplynulých třiceti let podařilo, ale popsat i to, co se nám stále nedaří a připravit se na to, co nás v příštích letech čeká. Ačkoliv 30 let rozvoje není málo, stále ještě nelze naše vězeňství označit za ideální. Vysoké počty vězněných osob, s tím spojená přeplněnost věznic, nenaplněnost plánovaných stavů personálu, stále ještě nízká atraktivita našeho povolání, to jsou skutečnosti, které nelze skrývat. Mohu jen říci, že nepolevujeme ve snaze co nejvíce eliminovat dopady těchto negativních jevů na naši praxi. Jak konkrétně se tato snaha projevuje především v odborné oblasti, lze zjistit nejen na našich internetových stránkách, na stránkách tohoto periodika, ale nově i na sociálních sítích a i v dalších dostupných zprávách o českém vězeňství.

Připravovat pachatele trestné činnosti, kteří jsou odsouzeni k trestu odnětí svobody, na důstojný a bezpečný život po propuštění z vězení, je tradiční úlohou nás všech, kteří ve vězeňství působíme. Současná vězeňská služba naplňuje krok za krokem teze, na nichž spočívá moderní vězeňství. Plní je v podmínkách, které ve své třicetileté historii mohla jen málokdy označit za optimální. Jsem pyšný a hrdý na všechny kolegy a kolegyně, kteří svou práci, svou službu, své poslání, myslí vážně, spojili je s osobním životem a slouží své zemi, svým kolegům i blízkým.

Proto bych rád využil tohoto prostoru zejména k poděkování vám všem příslušníkům a zaměstnancům vězeňské služby. Vaše práce je složitá. Je těžší, než si kdo z mimovězeňského profesního prostoru dokáže představit. Pracujete v nelehkých podmínkách, v prostředí často velmi neoptimistickém, s klienty velmi problematickými, zároveň v nedostatečném počtu zaměstnanců a i přesto odvádíte dobrou a kvalitní práci.

Děkuji Vám všem, je to hlavně vaše zásluha, že si můžeme uplynulých třicet let připomenout dnes jako dobu úspěchu, pokroku a především naděje do budoucna.

30 LET

VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY

Od zřízení Vězeňské služby ČR dnem 1. 1. 1993 uplynulo dlouhých 30 let a v řadách vězeňského personálu již působí třetí generace příslušníků a občanských zaměstnanců. Zřízení Vězeňské služby ČR jako rozpočtové organizace ministerstva spravedlnosti bylo provedeno na základě nové koncepce českého vězeňství v duchu Evropských vězeňských pravidel a domácích humanistických tradic, které zosobňují František Josef Řezáč v 19. století, JUDr. Emil Lány a Doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc. ve 20. století.

Koncepce byla připravena v roce 1991 reformovaným Sbořem nápravné výchovy ČR a zahrnovala změny legislativní, organizační, personální a materiální, které byly prováděny za účelem prosazení nového způsobu zacházení s osobami ve výkonu vazby a trestu odnětí svobody. Získala doporučení právního odboru Rady Evropy a byla přijata na jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Současně se české vězeňství otevřelo veřejnosti prostřednictvím spolupráce se sdělovacími prostředky a nevládními organizacemi. K výměně odborných poznatků a zkušeností byly navázány mezinárodní kontakty s vězeňskými správami, které se promítly do pořádání vzájemných návštěv a společných konferencí.

V letech 1992–1993 v návaznosti na koncepční záměry ministr spravedlnosti předložil Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR návrh zákona o vězeňské službě a justiční stráž, návrh novely zákona o výkonu trestu odnětí svobody a zákona o výkonu vazby, který do té doby neexistoval. Na základě těchto zákonů byla nově upravena organizace činnosti Vězeňské služby ČR k zajišťování výkonu vazby a trestu odnětí svobody a také pořádku a bezpečnosti v místech výkonu justiční pravomoci. Zacházení s obviněnými a odsouzenými bylo obohaceno o duchovní a sociální služby poskytované církevními organizacemi a sdruženími občanů.

Náročným úkolem se stalo plnění zvýšené ubytovací normy na jednoho vězně z 2,5 m na minimálně 3,5 m čtverečních. Proto s postupně narůstajícím stavem vězňů po rozsáhlé amnestii prezidenta republiky v roce 1990 bylo nezbytně nutné řešit navyšování ubytovací kapacity vazebních věznic a věznic. V letech 1992–2005 byly postupně zřízeny věznice: Odolov, Jiřice, Znojmo, Břeclav, Karviná, Kynšperk nad Ohří, Světlá nad Sázavou a Rapotice a dále byla zřízena Vazební věznice Teplice. V působnosti Vazební věznice Praha Ruzyně bylo v roce 1996 zřízeno oddělení výkonu trestu v Řepích a v roce 2015 ve Velkých Přílepech.

Budování nových ubytovacích kapacit a navyšování ubytovacích míst ve stávajících věznicích bylo prováděno se zřetelem na zákonem stanovenou vnitřní diferenciaci odsouzených s různým stupněm zabezpečení a specializací. Nově byl zaveden specializovaný výkon trestu pro matky s dětmi

ve Věznici Světlá nad Sázavou a zřízeny ústavy pro výkon zabezpečovací detence ve Vazební věznici v Brně a ve věznicích v Opavě a Praze.

Současně s budováním ubytovacích kapacit bylo vytvářeno logistické zázemí pro výkon vazby a trestu odnětí svobody včetně podmínek pro vzdělávání a zaměstnávání odsouzených. Rovněž byly vytvářeny podmínky pro výkon služby příslušníků a pracovní činnosti občanských zaměstnanců Vězeňské služby ČR.

Bylo též vybudováno školské zařízení ve Stráži pod Ralskem s výcvikovým střediskem a stravovacím objektem. Průběžně byl připravován a realizován systém odborné přípravy vězeňského personálu s využitím soudobých penologických poznatků, historické paměti i zahraničních zkušeností.

V roce 2003 na základě novely zákona o Vězeňské službě a justiční strážci ČR se Vězeňská služba jako celek zařadila mezi bezpečnostní sbory ČR a stala se funkční součástí integrovaného záchranného systému.

Ředitel vězeňské nemocnice Praha Pankrác **Ondřej Felix**

NOVÉ KOLEGY ZÍSKÁVÁME

DÍKY OHLASŮM NAŠICH SPOKOJENÝCH ZAMĚSTNANCŮ

Jaká je aktuálně personální situace ve Vaší nemocnici na Pankráci? Kolik chybí lékařů, sester a případně dalšího zdravotnického personálu?

V současné chvíli jsou naše personální kapacity téměř naplněny, neobsazené pozice jsou v řádech jednotek.

Slyšel jsem, že si „náborovou kampaň“ vedete sami, respektive, že si lékaře a sestry sháníte sám osobně. Je to pravda? Jak to děláte?

Ano, personál sháníme vlastními silami. Více se otevíráme veřejnosti, snažíme se informovat o našich činnostech prostřednictvím přednášek na školách či konferencích. Náborů provádíme osobně, všechny zájemce si zveme do nemocnice, kde je provedeme a představíme naše fungování. Prohlídky nemocnice zajišťujeme například i zájemcům z lékařské fakulty, kteří si chtějí rozšířit obzory o možnostech poskytované zdravotnické péče. Velké množství nových zaměstnanců se k nám dostane na základě kladných ohlasů na naši nemocnici od stávajících zaměstnanců. Fakt, že jsou naši zaměstnanci spokojeni, se nám potvrdil i v rámci letošního dotazníkového šetření spokojenosti zaměstnanců, kde otázka týkající se spokojenosti se zaměstnáním získala sto procent kladných odpovědí.

Co je podle vás to nejzajímavější, co může vězeňská služba zejména mladým lékařům nabídnout?

Mladým lékařům naše nemocnice nabízí zajímavou a pestrnou práci, profesní stabilitu a nadstandardní finanční ohodnocení.

Jak byste rozptýlil případné obavy mladých lékařů, že jejich pacienti budou vězňové?

Na rozdíl od práce v civilu v rámci naší nemocnice přesně víme, s kým máme tu čest. Díky tomu už předem zaujímáme obezřetnější postoj, jelikož přesně víme, co můžeme od pacientů čekat. Pro zajištění bezpečnosti jsou zároveň vždy přítomni příslušníci vězeňské služby.

Jak se díváte na projekt, podle něhož má být zdravotní služba VS ČR vyjmuta z působnosti VS ČR? Může to pomoci například v personální nedostatečnosti?

Bude například vězeňské zdravotnictví pro uchazeče atraktivnější?

Určitě, přechod pod příspěvkovou organizaci nám poskytne možnosti přímější komunikace s ostatními zdravotnickými subjekty, což nám otevře dveře k větším možnostem prezentace naší činnosti a navazování spolupráce. Velkou výhodou přechodu bude rovněž fakt, že si budeme řídit vlastní agendu a nebudeme vše řešit oklikou přes vězeňskou službu jako takovou nebo přes její generální ředitelství.

Co vězeňskému zdravotnictví chybí nejvíce? Lidé, peníze, společenské uznání nebo ještě něco dalšího?

Řekl bych, že hlavně veřejné povědomí o našich službách. Velké množství ostatních zdravotnických zařízení má informace o kvalitě naší poskytované péče. Naším cílem je ale tento fakt prezentovat i široké veřejnosti a odstraňovat stigma spojená s vězeňským zdravotnictvím.

PODZIMNÍ PŘEHLÍDKY VS ČR

VE ZNAMENÍ 30. VÝROČÍ

Letošní účast na Dnech NATO znamenala pro Vězeňskou službu ČR příležitost představit veřejnosti úspěchy a pokrok v oblasti vězeňství a reintegrace pachatelů trestné činnosti, kterých se podařilo dosáhnout v uplynulých třiceti letech. Právě toto výro-

čí si totiž vězeňská služba v letošním roce připomíná. Expozice umístěná v několika prezentačních stanech byla zaměřená nejen na prezentaci aktuálního stavu vězeňství, ale také na vývoj v posledních letech i desetiletích. Dynamická ukázka divákům nabídla

překvapení, neboť byla inspirována provedením eskorty vězněné osoby k soudnímu jednání s využitím letecké podpory vrtulníku.

Na letošním ročníku Dnů NATO, které se konaly v polovině září, se návštěvníci seznámili s výchovnými aspekty

vězeňství prostřednictvím prezentace programů zacházení. Statická expozice Vězeňské služby České republiky představila vozový park, který se mezi návštěvníky přehlídky těší tradičně velkému zájmu. Vězeňská služba seznámila návštěvníky s novými ubytovacími kapacitami, novými programy zacházení a samozřejmě i s činností Středního odborného učiliště. Zvláštní pozornost byla věnována také rozšíření detenčních zařízení, modernizaci výstroje a výzbroje a ukázkám nepovolených předmětů, které byly vězňům zabaveny a vždy přitahují zvědavé návštěvníky.

Vězeňská služba České republiky má význačné místo mezi ozbrojenými bezpečnostními sbory České republiky. Jejím posláním je nejen zajišťovat výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody či výkon zabezpečovací detence, ale také zajistit ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a činnosti státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti. Byla za-

ložena v roce 1993 při vzniku nového českého státu. Vězeňská služba se poprvé zúčastnila Dnů NATO v roce 2003 a od té doby se stala pravidelným účastníkem této události. Vězeňská služba ČR jako druhý největší bezpečnostní sbor se na organizaci akce podílí rovněž zajištěním prací při přípravě areálu.

DEN HRDINŮ

Další veřejná prezentace Vězeňské služby ČR se konala o týden později na pražském Výstavišti v rámci tradičního Dne hrdinů. Hlavním cílem účasti na přehlídce bylo seznámení veřejnosti s činností sboru a jeho představení jako možného partnera při zaměstnávání vězňů a také jako zajímavého zaměstnavatele na trhu práce v rámci náborové kampaně do pražských vazebních věznic.

Cílem statické expozice byla prezentace Vězeňské služby ČR jako moderního bezpečnostního sboru, a to zejména s ohledem na její hlavní priority jako je zaměstnávání vězňů a nábor příslušníků a zaměstnanců. Dynamická ukázka představovala scénář přepadení eskorty zvláště nebezpečné vězňů za spolupráce s Policií ČR.

DALŠÍ UNIKÁTNÍ MODEL Y ROZŠÍŘIL Y EXPOZICI PARKU **BOHEMINIUM** V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH

V červenci se v modelářské dílně ve Věznici Horní Slavkov podařilo dokončit stavbu modelu Státního hradu a zámku Český Krumlov, který patří svou architektonickou úrovní, kulturní tradicí i rozlohou mezi nejvýznamnější památky středoevropské oblasti. Stavba modelu byla zahájena třemi odsouzenými muži v polovině října 2022 a letos na konci července byl model přemístěn ke konečnému barvení do parku Boheminiium v Mariánských Lázních. Model je vyroben v měřítku 1:25 a má rozměry zhruba 14 x 2 metry, výška zámekové věže dosahuje 2,4 m. Základem pro výrobu modelu je železná konstrukce, ostění modelu je z plastu a plexiskla, střechy a okna jsou z odlévací hmoty.

V letošním roce rozšířily expozici parku i další modely významných historických památek vyrobených v hornoslavkovské dílně, jednalo se o Chrám sv. Barbory, který je dominantou Kutné Hory a Baziliku sv. Petra a Pavla včetně modelu královského hradu, pevnosti a tunelu, který se nachází na pravém břehu řeky Vltavy na

jižním okraji historického města, ve čtvrti Vyšehrad.

Spolupráce s tímto parkem trvá již několik let, modely jsou vyráběny na zakázku v rámci provozovny hospodářské činnosti a cena takového modelu se pohybuje ve stovkách tisíc korun.

mav

DO STÁNKU VĚZNICE OSTROV ZAVÍTALY STOVKY LIDÍ

Sobota 3. června byla ve znamení velkolepé akce Den záchranářů, které se tradičně zúčastnila věznice Ostrov. Oblíbená akce představila veřejnosti všechny složky integrovaného záchranného systému a program byl opravdu nabitý.

Vězeňská služba byla zapojena do hlavního programu chvíli po zahájení akce ukázkou eskorty a výcviku služebních psů, při němž byli aktivně zapojeni i diváci. Zaměstnanci tak upoutali jejich pozornost a na závěr byli odměněni velkým potleskem.

Stánek vězeňské služby čekal na příchozí již pár kroků od hlavního vchodu. Kompletní prezentace zahrnovala tentokrát ukázkou několika dopravních prostředků, nepovolených předmětů, výrobků odsouzených vyrobených pod vedením odborných pracovníků, reklamních předmětů, dárků a propagačních materiálů.

Zaměstnanci Věznice Ostrov a Horní Slavkov připravili i dílničku pro děti. Malování keramických odlitků, omalovánky a následný výběr sladkostí a dárků je tak zaujal, že se stále do stánku vracely.

Personál zodpověděl mnoho dotazů, které se týkaly vystavených předmětů a nabídky volných pracovních pozic. Návštěvnost stánku byla za poslední roky nejvyšší.

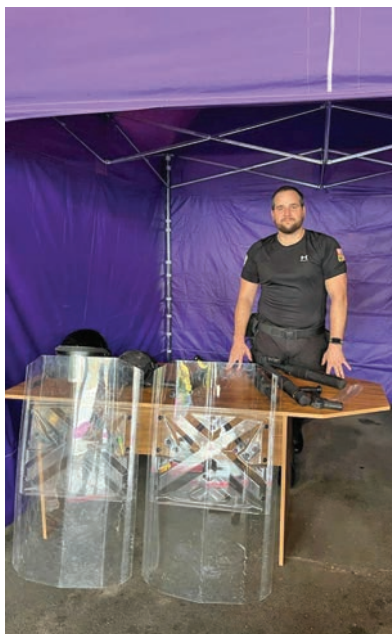

DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ **VE VAZEBNÍ VĚZNICI** **PRAHA RUZYNĚ**

Vazební věznice Praha Ruzyň uspořádala v sobotu 26. srpna 2023 pro zaměstnance a jejich rodinné příslušníky Den otevřených dveří. Cílem této akce bylo zvýšit povědomí blízkých osob o pracovních činnostech a pracovním prostředí občanských zaměstnanců a příslušníků.

Příležitost nahlédnout za bránu vazební věznice využilo během sobotní akce více než 270 návštěvníků, pro které byl připraven bohatý program. Při příchodu do vazební věznice si návštěvníci vyzkoušeli, jaké to je podrobit se osobní prohlídce vstupujících osob a poté byli rozděleni do menších skupin. Před samotným zahájením komentované prohlídky, kterou si připravily tiskové mluvčí věznice, měli návštěvníci možnost prohlédnout si část vozového parku, výstroj a výzbroj příslušníků, používané donucovací prostředky a zbraně. V rámci dynamické ukázky byla představena práce psovodů. Po celou dobu akce bylo pro návštěvníky zajištěno občerstvení.

jk

DVA NOVÍ GENERÁLOVÉ VE VS ČR

Prezident republiky Petr Pavel jmenoval u příležitosti státního svátku České republiky ředitele Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno Dušana Gáče a ředitele Věznice Stráž pod Ralskem Ladislava Blahníka do hodnosti brigádního generála.

Dušan Gáč zahájil svoji profesní kariéru ve Vězeňské službě ČR v 19 letech a ve služebním poměru příslušníka VS ČR působí 27 let. Na počátku své kariéry sloužil ve Vazební věznici Brno jako strážný, kde se postupně vypracoval na zástupce vedoucího oddělení V a JS. Poté jeho služební kariéra pokračovala ve Věznici Rapotice, kde nastoupil na pozici vedoucího oddělení výkonu trestu, od roku 2009 již zastával funkci 1. zástupce ředitele Věznice Rapotice. Po 5 letech se však s malou mezizastávkou ve Vazební věznici Pankrác, kde vykonával funkci ředitele, vrátil zpět do VV a ÚPVZD Brno, kde od roku 2014 vykonává rovněž funkci ředitele. Od roku 2021 zastává také pozici regionálního ředitele pro Region č.4, kde koordinuje činnost všech jedenácti moravských věznic.

Ladislav Blahník, ředitel věznice Stráž pod Ralskem, pracuje u vězeňské služby celý svůj profesní život, tedy 25 let. Začínal jako strážný justiční stráže. V průběhu svého služebního působení u VS ČR postupně kariéru postupoval, až se v roce 2016 stal ředitelem Věznice ve Stráži pod Ralskem. Mimo to v současné době zastává také post regionálního ředitele.

PIETNÍ AKT

ZA OBĚTI TOTALITNÍHO REŽIMU

Ve Vazební věznici Praha Pankrác se ve čtvrtek 2. listopadu konal pietní akt k uctění památky popravených a zemřelých politických vězňů z let 1948 až 1965. Konkrétně to bylo 69 obětí totalitního režimu, jejichž ostatky byly nalezeny při archeologickém výzkumu za vězeňskou nemocnicí, kam se anonymně vysypávaly urny s popelem. Ostatky se následně podařilo archivním badáním identifikovat. Vězeňská služba zveřejnila letos v srpnu seznam 69 jmen a vyzvala pozůstalé, aby se přihlásili.

Pietního aktu se zúčastnila řada osobností veřejného a politického života v čele s předsedou senátu Milošem Vystrčillem. Na seznamu 42 popravených a 27 zemřelých figuruje mimo jiné levicový intelektuál a historik Závěš Kalandra, který byl popraven ve vykonstruovaném procesu s političkou Miladou Horákovou. Kromě něj jsou na něm také členové odbojové skupiny bratří Mašínů, Zbyněk Janata a Václav Švéda. Sestavený seznam obsahuje jediné ženské jméno – Frýdu Geigerovou z Tanvaldu, která si v pražském vězení odpykávala doživotní trest za velezradu a zemřela ve věku 56 let. Nejmladší obětí na seznamu je Jaroslav Kysela, kterého totalitní režim oběsil v jeho osmnácti letech. Chotěbořský rodák zaplatil životem za pokus o útěk z jáchymovského lágru, kam se dostal za přípravu opuštění republiky.

Z nalezených ostatků, převážně úlomků kostí, nebylo již možné totožnost obětí jednoznačně identifikovat, a proto bylo zapotřebí archivního badání. Takto byla nalezena jména popravených a zemřelých politických vězňů, jejichž urny nebyly vydány rodinám, ale byly zničeny na základě rozkazu ministra vnitra z roku 1960. Totožnost obětí, jejichž ostatky byly nalezeny, tak nelze exaktně individuálně určit, pravděpodobnost skupinové identifikace je ale velmi vysoká.

Projekt archeologického výzkumu a identifikace obětí provedl Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR spolu s Národním archivem, Ústavem pro studium totalitních režimů a Vojenským historickým ústavem. Podrobnosti výzkumu a procesu identifikace představil při pietním shromáždění vedoucí kabinetu Aleš Kýr.

HEŘMANICKÁ PORADNA DROGOVÉ PREVENCE

Poradna drogové prevence vznikla ve Věznici Heřmanice v roce 2001 a jejím cílem je realizace prevence v oblasti zneužívání psychotropních a omamných látek, a to zejména prevence sekundární, která spočívá v předcházení vzniku, rozvoje a přetrvávání závislosti u odsouzených, kteří již drogu užívají nebo se na ní stali závislými.

V tomto smyslu jde zejména o zprostředkování souvislé protitoxikomannické léčby ve specializovaných odděleních či bezdrogových zónách s terapeutickým programem ve výkonu trestu odnětí svobody nebo o zprostředkování léčby v terapeutických komunitách, psychiatrických nemocnicích či doléčovacích centrech po výkonu trestu.

Dalším cílem poradny je realizace terciární prevence spočívající v předcházení vážného či trvalého zdravotního a sociálního poškození v důsledku užívání drog. Jde především o snížení zdravotních rizik, poskytování informací o možných zdravotních komplikacích a o informace týkající se prevence předávkování. Posláním poradny je omezení a snížení nebezpečnosti a pravděpodobnosti recidivy u rizikových pachatelů a přispění ke zvyšování ochrany společnosti po jejich návratu do občanského života.

Poradna zajišťuje zejména kontaktní a poradenské služby, zprostředkovává spolupráci s odbornými pracovišti ostatních věznic a s mimovězeňskými poskytovateli drogových služeb, kterými jsou Renarkon, Podané Ruce a Anonymní toxikomani. Kolegové z uvedených organizací docházejí pravidelně k realizaci besed, individuálních konzultací a meetingů. Stěžejní činností heřmanické poradny je skupinová práce s odsouzenými. Jedná se o skupinové poradenství, jehož cílovou skupinu tvoří především odsouzení zařazení v „toxi“ seznamu, dále problémoví uživatelé návykových látek, kteří dobrovolně projeví zájem o pomoc s řešením vlastního vztahu k nim a odsouzení, u kterých se uplatňuje restriktivní opatření ve vztahu k odsouzeným, kteří užili v průběhu

výkonu trestu omamnou a psychotropní látkou, odmítli se podrobit odběru tělní tekutiny na přítomnost omamných a psychotropních látek nebo užili lék neordinovaný lékařem. Odsouzení jsou motivováni k abstinenci od návykových látek nejen během výkonu trestu, ale i po něm, jsou edukováni o možnostech odborné pomoci a nabídké služeb protidrogových organizací.

Dále je k dispozici skupinové poradenství prevence relapsu – cílovou skupinou jsou odsouzení, kteří během stávajícího výkonu trestu absolvovali skupinové poradenství, během něhož prokázali svou motivaci k řádnému

životu bez návykových látek. Cílem je zejména udržení a zvyšování úrovně motivace k abstinenci od návykových látek.

Další formou je psychoterapeutická skupina prevence relapsu, která je určena pro absolventy skupinového poradenství případně jiných aktivit a programů nabízených věznicí tak, aby členové skupiny mohli využít schopnosti sebereflexe, znalosti skupinové dynamiky i zkušenosti s reflektováním ostatních. Účast ve skupině není časově omezená, setkávají se v ní členové po týdnech, měsících nebo i letech práce na své závislosti, osobnosti a životním stylu.

Skupinové poradenství pro mladistvé odsouzené – účastníky skupinového poradenství v rámci PDP jsou zpravidla mladiství odsouzení, u kterých se objevuje pravidelnější a problematické užívání návykových látek a projevují zájem o řešení své závislosti. Vzhledem k osobnostním dispozicím mladistvých odsouzených je cílem působení poradny především získání základních informací z adiktologické oblasti, základní orientace v problematice drogových závislostí a edukace o možných rizicích.

Skupinové poradenství pro odsouzené zařazené do Specializovaného oddělu pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací – práce s odsouzenými z tohoto oddělu je uzpůsobena

V práci s lidmi, kteří jsou závislí na psychoaktivních látkách, případně jsou touto závislostí ohroženi, pomáhají již zmíněné organizace z civilního sektoru. Je to jednak Renarkon o.p.s. – Služby pro osoby v konfliktu se zákonem. Dvakrát měsíčně se organizují besedy a individuální poradenské rozhovory. Představují odsouzeným jednotlivé služby, zprostředkovávají nástupy do terapeutické komunity nebo doléčovacího centra.

Podané ruce o.p.s., pobočka Olomouc – Práce s klienty v konfliktu se zákonem – dochází jednou měsíčně, rovněž k provedení besed a individuálních rozhovorů. Vedoucímu poradny se podařilo již několikrát pro členy, ale i další kolegy z oddělení výkonu trestu zajistit odborné stáže na vybraných pracovištích obou organizací.

Relativně novou spolupracující organizací jsou Anonymní narkomani. Navázání spolupráce předcházelo pečlivé seznámení se s programem a záměry organizace. Nyní zástupci organizace dojíždí jednou měsíčně z Prahy, aby realizovali setkání v psychoterapeutické skupině zaměřené na prevenci relapsu a ve skupině skládající se z vybraných k abstinenci motivovaných odsouzených.

osobnostním specifickým a schopnostem utvoření náhledu na závislostní chování nebo ohrožení závislostí.

V rámci aplikace uplatnění Feuersteinovy metody rozvoje kognitivních funkcí prostřednictvím instrumentálního obohacování tvoří cílovou skupinu především odsouzení, kteří absolvovali skupinové poradenství. Jedná se o soubor intervenčních nástrojů zaměřených na rozvoj kognitivních funkcí, ale zasahuje významně také oblast emocionální, motivační a sociální. Skupinové použití metody má výhodu ve sdílení postupů práce, názorů na řešení úkolů i vytváření aplikací v běžném životě.

Autorka: vychovatelka-terapeutka

JAK UČIT VE VĚZNICI INTERNET BEZ INTERNETU?

Představení projektu Zvyšováním digitálních kompetencí k úspěšné integraci osob opouštějících výkon trestu

Výše uvedený projekt realizuje Rubikon Centrum spolu s partnery, kterými je Matematicko-fyzikální fakulta UK a Konzultační a informační centrum Edukos (Slovensko). Projekt probíhá od 1. 9. 2022 do 31. 12. 2023 za finanční podpory programu Erasmus+.

Co-funded by the
European Union

Známe to přeci všichni, bez určitých znalostí si dnes v běžném životě neškrtneme, potřebujeme si vyhledat spoje, najít cestu v cizím městě, vyzvednout léky přes e-recept, na stránkách úřadu na nás vyskočí chatbot, digitálně komunikujeme se školou, kam chodí naše děti. To vše jsou běžné každodenní dovednosti, žádná nadstavba. „Nevěděla jsem, co která ikona znamená, takže ani kde hledat Skype

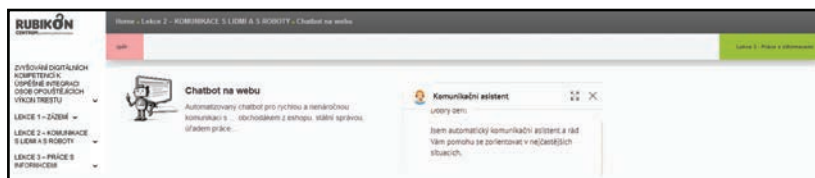
pro volání s rodinou,“ říká klientka Rubikon Centra, jeden měsíc po propuštění z výkonu trestu. Záměrem projektu je otevřít debatu o nutnosti zvýšit digitální kompetence potřebné pro zvládnutí každodenních úkonů v online světě u všech osob, které základní digitální gramotnost ztrácejí, jako jsou osoby ve výkonu trestu a zejména ty s dlouhodobými tresty. Velmi oceňujeme otevřený přístup

Vězeňské služby ČR i Sboru vězeňské a justiční stráže SR k rozvoji tohoto tématu.

Důležitost digitálních kompetencí významně ovlivnila pandemie covidu 19, kdy došlo k přesunu řady aktivit a úkonů do online prostředí. Zvýšila se dostupnost komunikačních technologií, ale vzrostly i nároky na jejich uživatele. Tento trend se projevil i významným rozvojem využívání IT nástrojů ve vězeňském prostředí. VS ČR začala hojně využívat online aplikaci pro kontakt odsouzených s okolním světem (např. kontakt s rodinami, pracovníky veřejné správy, NNO). Digitalizace ve vězeňském prostředí je nově i součástí programového prohlášení vlády ČR. Obdobné trendy jsou zřejmé i na Slovensku, kde se zavádějí kiosky ve věznicích a digitalizace je jedním z témat v Koncepci vězeňství Slovenské republiky pro roky 2021 až 2030. Vnímáme, že absence digitálních dovedností a nízká schopnost reagovat na čím dál víc digitalizovaný svět sehrává v komplexu kumulace sociálního znevýhodnění osob po propuštění z vězení stále výraznější roli.

Tvorba výukových materiálů a zavádění vzdělávání v základních digitálních kompetencích je dlouhodobý proces, přičemž výše uvedený projekt představuje pouze jeho první fázi. Hlavním cílem projektu, kromě zahájení mezioborové diskuse, bylo vytvořit a otestovat modul prezenčního kurzu, který se skládá z prezentací, animací, interaktivních kvízů a slovníku základních pojmů, vztaženému ke vzdělávání v této oblasti.

Aktivity, které v rámci projektu realizujeme:

1. Mapování potřeb klientů

Za účelem přípravy projektu jsme realizovali screening zaměřený na zájem a potřeby rozvoje v oblasti digitálních kompetencí u 57 klientů či klientek RC propuštěných z výkonu trestu. Na základě screeningu vznikl první návrh obsahu vzdělávání.

2. Mapování prostředí a možností

V rámci této fáze se uskutečnilo několik jednání s představiteli Vězeňské služby ČR a Sboru vězeňské a justiční stráže SR. Cílem bylo vytvořit výukový modul, který bude svým obsahem vhodně doplňovat působení odborných zaměstnanců věznic, a zajistit výuku tak, aby se neporušila pravidla bezpečnosti. Dále se vytypovaly vhodné věznice pro pilotní testování a definici prototypu účastníka vzdělávání (odsouzená osoba s dlouhodobým trestem před propuštěním z výkonu trestu odnětí svobody).

3. Obsah vzdělávacího modulu

Lekce 1. Zázemí: cílem lekce je, aby všichni účastníci měli základní informace o fungování digitálního světa a počítačových zařízení.

Lekce 2. Komunikace s lidmi a roboty v kombinaci s tématem práce s texty, čísly a obrázky: účastníkům jsme ukázali možnosti digitální komunikace a zapojení botů (např. chatbot úřadu práce pro komunikaci s klienty). Zabývali jsme se též on-line identitou a potřebou si ji chránit.

Lekce 3. Bezpečnost: představili jsme, jak zabezpečit počítačová zařízení a ochránit sebe i své peněženky před nástrahami nefunkční technologie či nezákonného chování. Probrali jsme placení na internetu a ukázali potřebu silných hesel. „Kvůli internetu už není možné jen tak začít znovu.“ Citace klientky ve VTOS k problematice digitální stopy

Lekce 4. Práce s informacemi a řešení problémů: s účastníky jsme řešili, co je na internetu legální a jak se legislativa liší např. od sousedního Německa (někteří účastníci se chtěli vrátit do práce v mezinárodní dopravě). Oceňované bylo představení video tutoriálů, např. jak manipulovat s novým telefonem.

Lekce 5. Aktuální témata a opakování: pro zájem odsouzených bylo na konec kurzu zařazeno téma aktuálních trendů v umělé inteligenci. Ukázalo se, že jde o poptávané téma, jehož znalost je praktickým vstupem do dnešního světa.

4. Při přípravě obsahu jsme kromě informací zjištěných v rámci předchozí přípravy vycházeli z univerzálního vzdělávacího rámce Dig Comp 2.1. Cílem vzdělávacího modulu bylo připravit účastníky na digitální svět, který je po propuštění z výkonu trestu čeká, v rámci modulu jsme se tedy nevěnovali zvyšování pracovních kompetencí.

5. Testování ve věznicích. Testování prototypu se konalo od července do září ve čtyřech věznicích. V ČR to byly Věznice Nové Sedlo – objekt Drahonice a Věznice Rýnovice, na Slovensku věznice Nitra-Chrenová a Banská Bystrica-Kráľová. Celkově testováním prošlo 44 odsouzených, z toho 22 žen, závěrečný certifikát získalo 42 odsouzených.

Za Rubikon Centrum víme, že se jedná o téma, kterému se budeme i nadále věnovat. Aktuálně se nám podařilo získat zahraničního dárce, který podpořil téma výuky digitálních dovedností osob čerstvě propuštěných z VTOS.

Projekt Zvyšování digitálních kompetencí k úspěšné integraci osob opouštějících výkon trestu je financován Evropskou unií.

Číslo projektu: 2022-1-CZ01-KA210-ADU-000083524

Gabriela Hendlová, Rubikon Centrum, z.ú.
Tereza Hannemann, Matematicko-fyzikální fakulta UK

Výuka byla v ČR realizována v pěti tříhodinových tematických blocích (vždy dva bloky týdně), zatímco na Slovensku se realizovala formou celodenního vzdělávání po dobu dvou dnů. V rámci kurzu jsme se rozhodli kombinovat školení lektora vedené seminární formou s přímou prací na počítačovém zařízení, do kterého jsme předem naistalovali animace a předpřipravené aktivity.

Cílem testování bylo vyzkoušet vyvinutý prototyp vzdělávacího modulu a zjistit, zda je modul postavený tak, aby odpovídal úrovni a potřebám odsouzených a zda je výuka digitálních kompetencí proveditelná ve specifickém prostředí věznic. Aktuální digitální svět je bytostně spojen s využitím internetu, který jsme v přímé výuce použít nemohli. Zejména díky video-screenshotům jsme mohli mnohé simulovat, nicméně možnost využít internet by kurz násobně zkvalitnila.

Ze zpětných vazeb vyplývá, že účastníci či účastnice hodnotí kurz jako přínosný. Velmi kladně byla hodnocena samotná možnost s počítačovým zařízením pracovat, naučit se základní obsluhu. Toto ocenili zejména odsouzení s mnohaletými tresty. Velký ohlas mělo téma umělé inteligence, u odsouzených žen rezonovala témata spojená s rodičovstvím – bezpečnost na sociálních sítích či komunikace se školami (programy typu Bakalář či Edupage). Všichni odsouzení kladně hodnotili téma zabezpečení zařízení (volba silného hesla), problematiku digitální stopy a bezpečného chování na internetu. Také uváděli, že informace z kurzu jim pomohly cítit se sebevědoměji například při jednání s vlastními dětmi.

Zpětné vazby odborných pracovníků byly též kladné, vyzdvihovali zejména propojenost obsahu kurzu s každodenním životem a praktičnost. Poukazovali ale i na extrémně rozdílnou úroveň digitálních znalostí mezi odsouzenými, která znemožňuje použít jednotnou výukovou šablonu, program vždy musí být připravován podle úrovně znalostí ve skupině.

Ačkoliv komplexní vyhodnocení projektu v čase uzávěrky ještě nemáme k dispozici, projekt ukazuje, že i přes logistickou náročnost a vysoké nároky na bezpečnost je téma rozvoje základních digitálních kompetencí důležité. Svým významem patří k těm mnoha dalším oblastem, které je nutné obsáhnout, aby došlo k posílení desistence odsouzených mužů a žen.

ZVÍTĚZÍ SAMI NAD SEBOU, ANEBO TO VZDAJÍ?

Úspěšnost a selhávání ve vězeňských programech (ROOT'20)

Václav Jiříčka, Michal Petras, Jindřich Hůrka, Zuzana Podaná, Martina Novopacká, Jiří Buriánek

Pracovat ve vězení se všemi odsouzenými? Nebo jen s těmi, kteří to nejvíc potřebují? Anebo jen s motivovanými, kteří o to sami stojí? Či vybrat ty, kteří mají největší šanci neselhat a začlenit se do společnosti? Unikátní výzkum se zaměřil na to, jak minimalizovat neúspěch odsouzených ve vězeňských programech a dosáhnout výsledku, který bude pro společnost dobrý a pro jedince prospěšný a srozumitelný.

V období let 2020 až 2023 proběhl v českých věznicích výzkumný projekt s názvem „Předpoklady úspěšnosti a selhávání odsouzených zařazovaných do vězeňských programů cílených na snižování rizik (ROOT'20)“. Vznikl na základě potřeb Vězeňské služby ČR v oblasti ověřování úspěšnosti specializovaných vězeňských programů a byl realizován ve spolupráci s Katedrou sociologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, která byla řešitelem projektu.

Předmětem výzkumu byla analýza faktorů, které ovlivňují selhávání a úspěšnost odsouzených ve vězeňských programech zaměřených na snižování rizik. Projekt se skládal ze dvou výzkumných šetření: 1) prospektivní studie, během níž byli „v reálném čase“ sledováni odsouzení nastupující do programů ROOT v letech 2021–2022. 2) retrospektivní studie, během níž byli zkoumáni odsouzení, kteří absolvovali některý z programů zaměřených na snižování rizik ROOT v letech 2014 – 2017.

Jak byla definována kritéria „úspěchu“? Jednak se jednalo o kritéria objektivní (dokončení programu × předčasné ukončení), jednak o kritéria subjektivní (hodnocení úspěšnosti absolvování programu očima lektorů). Subjektivní kritéria pak zahrnují a) odhad lektora, zda program u odsouzeného snížil kriminogenní rizika/riziko recidivy/přinesl pozitivní změnu; b) odhad lektora, zda pozitivní efekt programu bude krátkodobý nebo dlouhodobý; c) hodnocení celkové úspěšnosti absolvování programu odsouzeného ex post. V rámci šetření byl vytvořen nový dotazníkový nástroj ROOT, dostupný na intranetové síti VS ČR.

Co jsou programy ROOT?

Jako programy ROOT (z angl. Risk-Oriented Offender Treatment) byly v rámci projektu označeny ucelené vězeňské programy, které se zaměřují na snižování kriminogenních rizik u odsouzených, tedy těch faktorů, které mají souvislost s páčáním trestné činnosti. Osloveny byly všechny věznice, v nichž byl pravidelně alespoň jeden relevantní program ROOT realizován, přičemž byly zahrnuty jednak tzv. standardizované programy, jednak specializované oddíly:

Standardizované programy zařazené do projektu ROOT:

- 3Z (Zastav se, Zamysli se a Změň se)
- TP 21 JUNIOR pro mladistvé a mladé dospělé
- TP KEMP pro pachatele násilí
- VIT (Victim Impact Training) pracující s dopady trestné činnosti na oběť
- Good-Lives Model pro pachatele násilí s vysokými kriminogenními riziky
- GREPP pro pachatele násilí a sexuálně motivovaného násilí na dětech
- Antiagresivní trénink zaměřený na zvládání agresivity
- Specializované oddíly (SpO) zařazené do projektu ROOT
- SpO pro odsouzené s poruchou duševní a poruchou chování
- SpO pro odsouzené s poruchou osobnosti, způsobenou užíváním návykových látek
- SpO pro odsouzené pro výkon ochranného léčení sexuologického
- SpO pro odsouzené pro výkon ochranného léčení toxikologického

Prospektivní studie

Účelem této části výzkumu bylo získat data o odsouzených, kteří od ledna 2021 do května 2022 vstoupili do některého z vybraných programů ROOT, a to ve dvou časových bodech: při vstupu do programu a při výstupu z programu či jeho opuštění. Data byla následně propojena s dalšími informacemi o odsouzených z vězeňských informačních databází VIS a SARPO, která zahrnovala např. trestní minulost, statické a dynamické rizikové

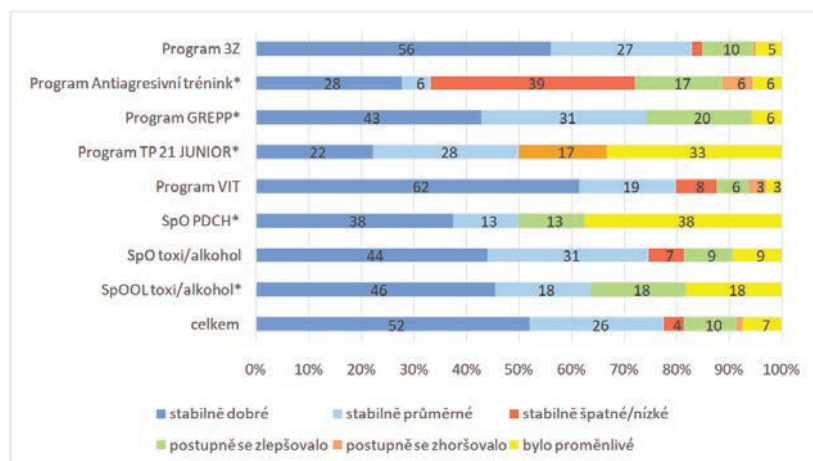
faktory či protektivní faktory. Výsledný data set umožnil analyzovat úspěch či selhání v programech ROOT ve vztahu k individuálním charakteristikám odsouzených. Lektori programů ROOT v 17 věznicích vyplnili vstupní dotazník u celkem 679 odsouzených, kteří během uvedeného období nastoupili do některého ze sledovaných programů.

Programy ROOT – počty odsouzených v retrospektivní a prospektivní studii

Program ROOT	retrospektivní	prospektivní
Program 3Z	725	412
Program GREPP	74	35
Program TP 21 JUNIOR	88	18
Program VIT	—	65
SpO toxi/alkohol	628	75
SpOOLtoxi/alkohol	91	11
SpO PDCH	60	24
Jiné programy	114	39
Celkem	1780	679

Vzorek prospektivní studie tvořilo 81 % mužů a 19 % žen, ve věku 19–60 let (M = 36let). Průměrná nařízená délka aktuálně odpykávaného trestu byla 3,4 roky. Ve více než dvou třetinách se jednalo o odsouzené, kteří nebyli ve výkonu trestu odnětí svobody poprvé: v průměru měli 9 záznamů v trestním rejstříku. Míra dokončení programu byla 81 %, z toho došlo u 10 % k neukončení z objektivního důvodu (nemoc apod.) a u 9 % k selhání v programu (vyloučení, vystoupení).

Jak byste popsali/a vývoj chování/zapojení odsouzeného v průběhu programu?

* Označené programy jsou v souboru málo zastoupeny (n<50)

Kdo selhává a kdo vyhraje

Nejvyšší výskyt selhání byl identifikován u odsouzených s nedokončeným vzděláním a dále s problematickými osobními a rodinnými rizikovými faktory. V souvislosti s nedokončením programu byl nalezen těsný vztah u akceptace protiprávního jednání, nerespektování autorit a identifikace s antisociálními subkulturami. S úspěšným absolvováním programu naopak jen málo souvisí věk, nezaměstnanost, nestabilní bydlení či rodinný stav před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody.

Trest: Neúspěšní účastníci mají v průměru o 4 zápisy v rejstříku trest-

tů více než ti, kteří program dokončili. Prvověznění si vedli v programech lépe než recidivisté: zatímco u recidivistů selhalo 40 % participantů, u odsouzených, kteří byli ve výkonu trestu poprvé, to bylo pouze 13 %. U vysoce rizikových vězňů vidíme signifikantně vyšší míru selhávání. Odsouzení, kteří program nedokončili, začínali svoji kriminální kariéru statisticky významně dříve než úspěšní absolventi. Navzdory zahraničním studiím si v programu lépe vedli odsouzení s vyšší výměrou aktuálního trestu.

Motivační faktory: Odsouzení, u nichž lektori deklarovali, že jsou motivováni vstoupit do programu proto, aby si zajistili lepší podmínky ve vězení, vyka-

zovali statisticky významně vyšší míru selhání. Tato účelová motivace tedy není dobrým prediktorem pro zvládnutí programu. S úspěšností pozitivně korelovala jak motivace pro vstup do programu, tak motivace ke změně.

Dodržování režimu a zapojení do obsahu programu: Ti, kteří se do programu nezapojovali, a ti, kteří nedodržovali režim programu, si vedli podstatně hůře než odsouzení, kteří se do terapeutické části aktivně zapojovali a režim dodržovali. Zapojení do obsahové části programu se ukázalo jako podstatnější než dodržování režimu.

Retrospektivní studie

Účelem této části výzkumu bylo získat data o odsouzených, kteří v minulosti vstoupili do některého z vybraných programů ROOT, a o jejich úspěšnosti absolvování tohoto programu. Tato data pak jsou propojována s dalšími informacemi o odsouzených z vězeňských informačních databází VIS a SARPO (např. trestní minulost, statické a dynamické rizikové a protektivní faktory, způsob výstupu z vězení, penologická recidiva aj.). Soubor obsahoval záznamy o 1780 odsouzených, kteří v období 2014–2017 vstoupili do některého z vybraných programů ROOT. Nejčastěji byli odsouzení zařazeni do programu 3Z (41 %) a SpO toxi/alkohol (35 %). Ostatní programy jsou zastoupeny výrazně méně, nicméně až na program Antiagresivní trénink (< 10 záznamů) se vždy jednalo o 50–100 odsouzených.

Více než tři čtvrtiny účastníků program dokončili (79 %), ať již ve standardní době (77 %), anebo po jejím prodloužení (2 %). Předčasné ukončení, považované za selhání, se týkalo

Ukázka výstupů ze sběru dat o programech: postoj odsouzeného k programu

Pracoval s cílem se změnit a/nebo nepáchat TČ	60,2 %
Zpracoval na konkrétním kriminogenním riziku	42,1 %
Důležitou motivací zůstalo formální usilování o PP	44,0 %
Důležitou motivací zůstalo usilování o lepší podmínky VTOS	21,8 %
Důležitou motivací zůstalo přemístění blíž k rodině	2,8 %
Jiné	10,3 %

Poznámka: Lektori mohli uvádět více možností.

11 % účastníků – v 7 % se jednalo o vy-loučení odsouzeného z programu a ve 4 % vystoupil z programu sám odsou-zený. Zbýlá desetina účastníků pro-gram nedokončila z nějakých objektiv-ních důvodů jako je propuštění na PP (3 %), přemístění do jiné věznice (3 %), zařazení do práce (1 %), nebo z jiného důvodu (4 %), jakým byl třeba nepříz-nivý zdravotní stav nebo organizační důvody.

Dokončení programu bylo asociováno s vyšším podílem žádostí o podmíně-né propuštění a následně také s vyšší úspěšností skutečného dosažení pod-míněného propuštění (36 %). Kladné hodnocení absolvování bylo taktéž asociováno s vyšším podílem žádostí o podmíněné propuštění a s vyšším úspěchem. Podíl žádostí o PP u jed-notlivých programů značně variuje a zřejmě souvisí s mírou jejich riziko-vosti a dalšími charakteristikami.

Způsob ukončení programu a úspěšnost při žádosti o podmíněné propuštění

Ukončení programu	Nežádal o PP	Nepropuštěn na PP	Propuštěn na PP
dokončení	42,4	22,0	35,7
předčasné – objektivní důvod	77,5	7,3	15,2
předčasné – selhání	79,2	14,8	6,0
Celkem	49,2	19,9	30,9

ROOT: asistent odborných zaměstnanců

Nástroj ROOT přinese lektorům pro-gramů a týmům odborných zaměst-nanců přehled o tom, jaké programy odsouzení již v minulosti absolvovali, s jakým průběhem a s jakým výsled-kem. Budou tak moci lépe vybírat tra-jektorii dalšího zacházení. ROOT také poskytne hlubší analýzu jednotlivých programů a jejich specifík ve vztahu k rizikovým a protektivním faktorům. Umožní zaměřit se na odchylky v reali-zaci stejného programu mezi věznice-mi, stejně jako na úspěšnost účastníků při žádostech o podmíněné propuště-ní. Lektorům programů nabídne indivi-duální retrospekci jejich vlastní práce

a odborným garantům z odboru vý-konu vazby a trestu celkový přehled, evidenci a statistiku o programech ve všech věznicích, což bude pro věznice znamenat nižší administrativní zátěž. V budoucnu se od výstupů z ROOT mohou slibně odvíjet kritéria „indexu úspěšnosti“ odsouzených ve VTOS, případně i v rámci jejich celkové krimi-nální dráhy. K tomu bude patrně po-třeba další výzkum.

Především však ROOT již nyní přináší důležité odpovědi na to, s kým a jak pracovat. Třeba nevynakládat nad-měrnou energii u odsouzených, kteří vězeňskými programy pravděpo-dobně projdou úspěšně již díky svým dobrým předpokladům. A u těch, kteří mají sklon k selhávání, podpořit právě ty faktory, které jim pomohou to ne-vzdat.

Tento příspěvek vyšel v rámci projektu „Předpoklady úspěšnosti a selhávání odsouzených zařazovaných do vězeň-ských programů cílených na snižování rizik (ROOT "20") (TL03000532), který je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu Éta.

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Pro lektory a vážné zájemce o vězeňské programy

MANUÁL **GOOD-LIVES MODEL** S MNOŽSTVÍM MATERIÁLŮ K POUŽITÍ

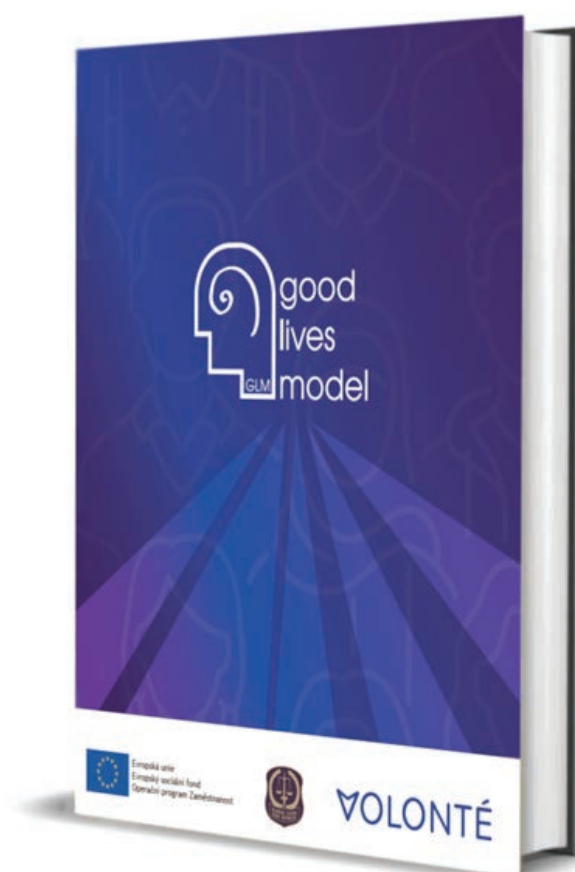
Díky jedinečné spolupráci Vězeňské služby ČR, organizace Volonté Czech, o.p.s. a Věznice Brandenburg an der Havel byl ve věznicích Jiřice, Kynšperk nad Ohří, Pardubice, Kuřim, Stráž pod Ralskem a Vinařice pilotován a ke standardizaci připraven program Good Lives Model (Model dobrého života).

Autoři programu, který je určen zejména pro pachatele násilí, si byli vědomi toho, že název Model dobrého života může provokovat. Zaslouží si vězni vůbec dobrý život? S přihlédnutím k tomu, co spáchali, komu ublížili, koho ohrozili, komu vzali (dobrý) život? Vězni, kteří programem prošli, přitom sami o sobě smýšleli ještě hůře a nahlíželi na sebe jako na ztroskotance, které většinová společnost odmítá. Program Good Lives Model si všímá toho, že každý člověk chce v jádru vést dobrý život, tj. nějak rozumně žít, mít pocit, že se svým životem může volně nakládat, mít někoho rád a mít někoho, kdo má rád jeho. Proto účastníka programu vybavuje kompetencemi, které mu umožní získat v postupných krocích zpátky kontrolu nad svým životem a znaky dobrého života naplňovat. Tím také snižuje jeho nebezpečnost, limituje jeho kriminogenní rizika a pomáhá mu začlenit se řádně do společnosti. Otázka tedy nezní, zda si vězeň zaslouží dobrý život, ale zda je společnost připravena na to, že v opačném případě naději na dobrý život může ztratit nejen právě propuštěný vězeň, ale do určité míry i jeho potenciální sousedé, kolegové a blízcí. A těmi přece můžeme být my všichni. K programu, který je založen na principech kognitivně-behaviorální terapie, nyní vychází úplný manuál pro lektory, obsahující celkem 122 detailně popsaných sezení. Kromě toho publikace zahrnuje úvod k terapii násilí s vězeňskými osobami, a především velmi cennou evaluaci pilotovaného programu, která čtenáře na více než 40 stranách podrobně seznamuje nejen s výslednými efekty programu, ale otevře-

ným způsobem rovněž s výzkumnými a praktickými nástrahami a překážkami během pilotáže.

Díky nakladatelství Alteda, z. ú. má publikace vlastní ISBN, což ji vedle lektorů činí snadno přístupnou i všem dalším seriózním zájemcům o vězeňské programy.

Publikace spolu s doprovodnými materiály ke stažení a bohatou sbírkou videí, natočených režisérem Davidem Kočárem a kameramanem Pavlem Koppem, je dostupná rovněž na webových stránkách www.goodlivesmodel.cz, resp. na YouTube kanále Volonté Czech, o.p.s.

Jiříčka, V., Kváča, Kubíčková, P. (2023). Good Lives Model. Úplný manuál pro lektory. Praha: ALTEDA, z.ú. ISBN: 978-80-908686-8-7.

Jaroslava Valtrová

Zdravotní sestrou v práci i po ní

Jaroslava Valtrová pracuje jako všeobecná sestra ve Věznici Všehrdy už 15 let. Předtím pracovala jako sestra v zubní ordinaci, jako záchod za mateřskou dovolenou a ještě předtím na chirurgické jipce v ostrovské nemocnici. O tom, že je sestřička tělem i duší, svědčí i její odborné nasazení mimo zaměstnání.

Jak jste se dostala k práci zdravotní sestry ve věznici?

Od své kolegyně na zdravotnickém středisku jsem se dozvěděla, že ve Všehrdech hledají sestru. Nejprve jsem nastoupila na poloviční úvazek a po pár měsících, kdy jedna z kolegyň odcházela, jsem dostala nabídku na plný úvazek. Práce tady mě moc baví. Ostatně jinak bych ji nedělala. Baví mě i prostředí, jakým je věznice. Je to trochu specifické prostředí, ovšem na rozdíl od civilních zdravotníků, víme, s kým máme tu čest.

Chtěla jste tuto náročnou profesi dělat odjakživa? A vnímáte ji jako poslání?

Ano, ano.

To je poněkud stručná odpověď...

Už na základní škole jsem chtěla jít studovat na střední zdravotnickou školu. Mělo to ale jeden háček. Omdle-

vala jsem u injekcí. Rodiče moje směřování z tohoto důvodu neschválili a přihlásili mě na gymnázium. Vystudovala jsem ho, ale stejně jsem si pak, už jako dospělá, prosadila své. Dálkově jsem vystudovala Střední zdravotnickou školu v Chomutově a ve vedlejším Mostě si ještě dodělala vyšší odborné vzdělání.

Vím o vás, že se angažujete v Českém červeném kříži, jste aktivní školitelkou první pomoci. Co způsobilo, že jako zdravotnice působíte i ve svém volném čase?

Náhoda. Je to už asi 15 let, kdy jsem své dceři venku na chodníku obvazovala ránu na noze. Zastavila se nade mnou nějaká paní a pochválila mi mou práci. V tu chvíli ze mě vypadlo: To by bylo, aby zdravotní sestra neuměla obvázat ránu. Ta paní byla shodou okolností z Českého červeného kří-

že a nabídla mi členství. Nalákala mě na školení, práci s dětmi, tak jsem to zkusila. Lákala mě práce s dětmi jako protipól k dospělým pacientům. Postupem času jsem začala školit základní první pomoci na základních školách, ve firmách a obcích v okolí Chomutova. Dokonce jsem po mnoha letech přišla i na mou mateřskou základní školu a potkala se ještě se dvěma učiteli. Poprvé jsem měla trénu přednášet zrovna před nimi. Dnes často školím i pracovníky letních dětských táborů.

Vy však v rámci Červeného kříže zastáváte i další funkce...

Máte pravdu. Působím jako rozhodčí v soutěžích první pomoci pořádaných ČČK pro základní školy v okrese Chomutov. Jak jsem už říkala, práce s dětmi mě velmi baví a naplňuje. V současné době už bohužel neexistuje pobočka ČČK v Chomutově, tak je všechno malinko složitější. Ale existují školy i instituce, které si i přesto na školení nebo soutěže vyžadují mě. To vždy potěší a jsem za to nesmírně vděčná.

Jako zdravotní sestra jste jistě zažila situace, v nichž jste musela pomoci. Zanechala ve vás některá z nich hlubší stopu?

Někdy mám pocit, že podobné situace si mě vyhledávají. Jedna mě dokonce i potěšila. Tedy ne přímo ta situace, spíše její dozvuk.

Co se stalo?

Už je to pár let, když jsem se jako vždy vracela stejnou cestou z práce domů. Přitom jsem se nachomýtila k dopravní nehodě. Starší paní na kole nedala přednost autu, došlo ke srážce. No, jak asi mohlo dopadnout poměrování sil mezi bicyklem a osobákem. Cyklistka ležela na zemi v bezvědomí. Ještě štěstí, že s sebou v autě vozím malý kufřík první pomoci. Zastavila jsem, své auto odstavila a paní jsem začala resuscitovat. Zachránila jsem ji. Záchranka ji pak odvezla do nemocnice. Po několika dnech mi v práci volali příslušníci vězeňské stráže z hlavní brány, že mám návštěvu. Překvapilo mě to, protože za námi mimo pracovní záležitosti nikdo nechodí a ten den jsem pracovně nikoho neočekávala. Když jsem došla ke vstupu do věznice, čekal na mě pán s obrovskou kyticí a poděkováním. Byl to řidič auta, které srazilo cyklistku. Slušný člověk, kterého nehoda nesmírně ztřítila. Přišel mi poděkovat, že jsem tu paní, pro něho cizí, zachránila.

Vladimíra Varmužová

mjr. v.v. Václav Vopat

Vychovatel Věznice Všehrdy

O svém členství v klubu vojenské historie

Jak dlouho jste ve Vězeňské službě a co zde děláte?

V současné době již pracuji třetím rokem jako vychovatel terapeut, aktuálně u mladistvých vězňů. Ve vězeňské službě působím šestnáctým rokem. V předchozích 13 letech jsem působil jako vychovatel u dospělých odsouzených mužů. Celou dobu jsem vedl aktivitu programu zacházení Historie a současnost ČR, o kterou byl ze strany vězňů velký zájem a kde jsem měl možnost prezentovat nejen svoje vědomosti o vojenské historii, ale i vlastní zkušenosti z činnosti v klubu vojenské historie, a tím ukázat možnosti účelného naplňování volného času v občanském životě.

V jakém klubu vojenské historie působíte a co je jeho náplní?

Jsem členem Klubu Muzea na demarikační linii v Rokycanech a naším cílem je prezentace, uskladnění a rozšiřování sbírky zachráněné vojenské techniky z období předválečného, válečného i poválečného, včetně současnosti. Jedná se o bojovou techniku jak pásovou, tak kolovou nebo i o záchrannou techniku.

Tato technika je využívána nejen jako stálá expozice muzea, ale i pro dynamické ukázky a statické expozice v rámci různých vojenských tematických akcí po celé České republice, jako jsou například Dny osvobození, akce BAHNA, výročí vzniku Československé republiky, České republiky. Naši techniku velmi často využívají i filmaři při natáčení vojenských, dokumentárních, ale i celovečerních filmů.

Jak velký je tento klub a kdy vznikl?

Počátky činnosti klubu se datují od roku 1995, právní subjektivitu získal klub v roce 1998 registrací na Ministerstvu vnitra ČR. Od samého počátku klub vede velký fanda vojenské historie František Koch. V současné době se počet členů klubu pohybuje kolem 60 osob. Spolupracujeme jak

s Armádou ČR, tak s vlastním muzeem a Československou obcí legionářskou. Na různých akcích prezentujeme nejen vojenskou historickou techniku, ale předvádíme i různé ukázky vojensky zaměřených historických událostí, kde členové vystupují v dobových stejnokrojích Československé lidové armády, Rudé armády, Britské armády, Francouzské armády, včetně našich legionářů z období 1. světové války.

Jak dlouho v klubu působíte a co vás do něho přivedlo?

Většina našich členů je i v Československé obci legionářské, já osobně jsem členem obce od roku 2002, jako bývalý voják z povolání jsem se podílel i na zakládání Aktivních záloh dobrovolných AČR. Sám vlastním sbírku vyznamenání a odznaků, publikací a map. S přihlédnutím k mému věku se už na našich společných akcích věnuji spíše zajištění a organizaci, kde vystupuji ve své vojenské letecké nebo polní uniformě. V loňském roce jsem ukončil svou aktivní službu v Aktivních zálohách AČR, kde jsem působil na pozici vedoucího odvodního oddělení krajského vojenského velitelství.

Co všechno tvoří náplň činnosti klubu?

Naši členové se nevěnují jen práci v klubu, ale například v roce 2002 se podíleli na odstraňování následků povodní. Svou činnost neprezentujeme jen u nás, ale i v zahraničí, v Itálii, v Rusku, na Ukrajině nebo ve Francii. Každoročně pořádáme soutěže ve střelbě na střelnici v Mýtě u Rokycan nebo Postřekově, kde probíhají soutěže ve střelbě z krátkých i dlouhých palných zbraní. Věnujeme se turistice, horolezectví a aktivně podporujeme i děti a mládež na různých akcích. Pravidelně se setkáváme nejen na schůzích, vzpomínkových akcích a přehlídkách vojenské techniky, ale i na brigádách, které slouží k udržování a záchraně vojenské techniky, údržbě areálu a prostorů muzea a organizačního zajištění vzpomínkových akcí.

Jiří Buchal

Kuchař a kulturista z Věznice Kuřim Ke kulturistice mě přivedlo Commando

Jak dlouho jste u vězeňské služby a co vás k této práci přivedlo?

K vězeňské službě mě přivedl můj táta, který dlouhých 39 let pracoval ve Věznici Kuřim a asi v patnácti letech mě vzal s sebou do posilovny, která ve věznici byla. To bylo mé první seznámení s věznicí. Od roku 2000 jsem začal pracovat jako kuchař v kuchyni pro odsouzené. Po více než třech letech jsem vstoupil do služebního poměru a svoji službu jsem začal na oddělení vězeňské stráže. Po dalších čtyřech letech jsem přešel jako dozorce na oddělení výkonu trestu, kde jsem sloužil dalších 14 let. Po 18 letech v uniformě jsem se cítil unavený a zastýsklo se mi po pravidelném režimu, takže návrat do vězeňské kuchyně byla pravá volba a zde vařím právě druhým rokem. V kuchyni máme skvělý kolektiv a známe se mnoho let, je s nimi sranda.

Jak se vám daří spojit profesionální cvičení s prací, která je na směnný provoz?

S prací se mi posilování kloubí snadno, tréninky se snažím provádět před prací a hlavně cvičím ve dnech volna. I po dvanáctihodinové směně jsem v posilovně, můj týdenní plán je být co možná nejvíce ve fitcentru. Fyzická aktivita je pro mě odpočinek, i když mám špatnou náladu nebo jdu unavený po práci, mířím do fitcentra rád a tam si aktivně odpočinu.

Jaké jsou vaše sportovní začátky?

Ke sportu jsem byl veden od dětství, zásadní vliv na lásku k posilování u mě vzbudil můj táta, který si zapůjčil od kolegy v práci za dob totality videokazetu s filmem Commando. Tenkrát se videokazety s akční tematikou a americkými herci vůbec nedaly sehnat, týden jsme s tátou doma seděli u televize a stále dokola jsme se dívali na tento film, dokonce mě kvůli tomu táta omluvil ze školy. Jako desetiletého chlapce mě tento film s Arnoldem Schwarzeneggerem životně ovlivnil a určil sportovní směr. Začínal jsem

doma s pružinami a kilovými činkami a už tenkrát jsem věděl, že kolektivní sporty, fotbal nebo hokej, dělat nechci.

Jaký ohlas mají vaše sportovní úspěchy u kamarádů nebo u kolegů v zaměstnání?

Při prvních soutěžích jsem to raději nikomu neřikal a jen nejbližší přátelé a rodina věděli, čemu se věnuji a co mě baví. Po navázání přátelství a spolupráce s Věrou Mikulcovou, kdy jsem získal třetí místo, jsem se rozhodl podělit o svůj úspěch se širší veřejností a dal jsem fotky na sociální sítě. Psalo mi spousta kamarádů, přátel, kolegů, kolegyň a různých lidí, kteří mě osobně neznali a netušili, co je můj koníček. Také jsem na sociálních sítích sdílel pár videí, na kterých jsem se zúčastnil soutěže v benchpressu, teď mne ta soutěž v březnu čeká znovu, zde jsem se umístil v roce 2021 na 1. místě ve zdvihu 75 % své váhy v maximálním opakování.

A jak se po týdnech dřiny odměňujete?

Jako odměnu za každou soutěž si vždy věnuji tetování, nyní mám potetovanou levou lopatku a celou ruku, dál

chci spojit i druhou lopatku, pak rameňno, ruka, krk a dál po zádech níže, co soutěž to tetování.

Jak se vaše sportovní kariéra vyvíjela?

Poslední tři roky se cvičení věnuji intenzivně. Nejdříve to začalo hecováním ve fitcentru, kam chodím po práci a kde s kamarády cvičíme. První soutěže jsem se chtěl zúčastnit před třemi lety, ale týden před soutěží jsem dostal covid, který mě zcela skolil. Měl jsem vysoké horečky a soutěže jsem se nemohl zúčastnit. Ten pocit, že rok dřiny je pryč, byl hrozný. V následujícím roce jsem cvičil stále jako samouk a soutěž Kahan Cup 2021 byla opět přede mnou, dřina a mnoho hodin strávených ve fitcentru. Soutěžil jsem v kategorii do 90 kg, nastal den D a já šel na pódium. Už při prvním kroku jsem věděl, že je něco špatně, já celý svůj program zkazil, další rok ztracený. Ze soutěže jsem odcházel naštvaný a demotivovaný. O svém nepovedeném výkonu jsem hodně přemýšlel. Uvědomil jsem si, že se tvářím pořád naštvaně, nedokážu se smát na povel a právě ten vnitřní neklid a nepohoda se promítly do mého výrazu, a to mě připravilo o hodně bodů. Pár dní mi tohle naštvání z vlastního výkonu vydrželo. Potřeboval jsem radu jak dále a ta přišla od Věry Mikulcové. Kontaktoval jsem ji esemskou a ona mi hned odepsala.

Takže jste navázal spolupráci s Věrou Mikulcovou? Představíte nám ji?

Spolupracuji s touto přední profesionální českou kulturistkou, která se aktivně účastní mezinárodních soutěží a také se věnuje přípravě dalších sportovních nadšenců, jako jsem já, na republikové a mezinárodní soutěže. V kulturistice, a to celosvětově, je Věra pojem. Spolupráce s ní mě dostala opravdu na úroveň, o které se mi dříve jen snilo, přímo jsem skočil do profesionální úrovně. Spolupráce s ní je skvělá a trvá už přes rok.

KRVÍ PŘENOSNÉ INFEKCE

MUDr. Vratislav Řehák
zdravotnické zařízení Remedis

RIZIKA VE VĚZEŇSTVÍ

Za krví přenosná onemocnění jsou tradičně považovány infekce způsobované virem hepatitidy B, C a HIV. Ačkoliv lze krví přenést řadu dalších infekcí jak virových, tak bakteriálních, v praxi se nejčastěji uplatňují tyto tři zmíněné. Je to dáno jednak vlastnostmi těchto virů, kdy po prvotní infekci nastane pomnožení viru, jeho vylučování a dlouhodobá přítomnost v krvi (chronicita), která je doprovázena vehikulem dalšího přenosu viru. Dále pak i četností jejich výskytu (prevalencí), tyto infekce jsou relativně časté, zvláště pak ve specifických rizikových skupinách jako jsou bývalí či současní injekční uživatelé drog.

Ačkoliv je v obecné populaci stále významně rozšířena infekce virem hepatitidy B (HBV), v rizikových skupinách již v současnosti zcela dominuje hepatitida C (HCV). Je to dáno především tím, že věková skupina narozená v roce 1990 a mladší absolvovala univerzální očkování proti HBV infekci, jsou tak imunní a chorobu dále nešíří. Tato imunita je zpravidla celoživotní, zbytkovým rizikem pak mohou být neočkovaní cizinci. Riziko dále snižuje i fakt, že i profesně exponované osoby bývají zpravidla očkovány proti HBV, u profesionálů ve vězeňství je vhodné tuto skutečnost ověřit s praktickým či závodním lékařem.

HIV infekce se v ČR vyskytuje v rizikové skupině uživatelů drog velmi omezeně, je to dáno zejména historicky časným zaváděním programů výměny injekčního materiálu a dalších harm-redukčních služeb.

Hlavním rizikem tedy zůstává HCV infekce, kterou lze v současné době očekávat ve skupině uživatelů drog s pravděpodobností 10–30%.

Z uvedených rizik by pak měla vyplývat i doporučení pro prevenci a pracovní postupy, zejména u personálu, který přichází do fyzického kontaktu s osobami ve výkonu vazby či trestu.

Co lze dělat, můžeme se chránit?

Primární prevencí je jistě vakcinace, již bylo zmíněno, že je dostupná pro prevenci HBV infekce, pokud byla provedena standardní vakcinace třemi

dávkami vakcíny, dotýčný by měl být s vysokou pravděpodobností celoživotně chráněn. Vakcíny pro HCV ani HIV nejsou nadále dostupné a perspektiva jejich dokončení je spíše vzdálená.

Zásadním preventivním opatřením je důsledné zamezení kontaktu s virem, krví či případně dalším biologickým materiálem. Podstatné je uvést, že pro efektivní přenos HCV je nezbytná přítomnost krve, v ostatních tělních tekutinách je virus obsažen velmi omezeně a v praxi tak k infekcím dochází velmi vzácně, spíše pak v případech, kdy je přítomna příměs krve.

Specifická ohrožení pro pracovníky VS, jak omezit rizika expozice

HCV se při běžném mezilidském kontaktu nepřenáší, rizikové tedy není podání ruky, dotyk kliky, společné používání věcí denní potřeby apod. Rizikem mohou naopak být ostré předměty jako jsou břitvy, holítko, hřebeny, kartáčky na zuby a podobně, jsou-li používány více osobami. Specifickým a vysoce významným způsobem přenosu může být amatérsky prováděné tetování a piercing.

V praxi je pro personál věznic nejčastější a nejrizikovější poranění o injekční jehlu, která byla dříve použita infikovanou osobou. Je to mimo jiné proto, že jehla může ve svém průsvitu obsahovat zbytky krve, tedy dostatečnou infekční dávku k přenosu infekce.

Při osobních prohlídkách či kontrolách osobních věcí odsouzených je nezbytné používat doporučené osobní ochranné pomůcky, především odolné rukavice, případně i vhodné nástroje. Rozhodně nelze doporučit provádět prohlídku nechráněnou rukou špatně přístupných prostor jako jsou zásuvky, prostory mezi matracemi či různé skřýše. Je-li prováděna prohlídka pytlů či zavazadel, je bezpečnější obsah vysypat na rovnou plochu a předmětů se dotýkat za vizuální kontroly a dobrého osvětlení. Činnosti by neměly být prováděny ve spěchu. Případnou manipulaci s ostrým předmětem (jehlou) by měla provádět pouze jedna osoba. Je vhodné mít kontejner na ostré předměty v místě zásahu, aby nedošlo při následné manipulaci k ohrožení dalších osob.

Během činnosti není vhodné dotýkat se vlastní kůže, sliznice nosu či očí. Poté je nutné provést osobní dekontaminaci dle obecných doporučení.

Méně časté situace, jako je potřísnění krví či sekrety, případně pokousání či jiné invazivní expozice, bývají méně rizikové, protože k přenosu infekce musí být splněna podmínka penetrujícího poranění zasaženého, což v praxi naštěstí nebývá tak běžné. V každém případě je však každou expozici biologickému materiálu nezbytné považovat za potenciálně rizikovou a následná opatření tomu přizpůsobit.

Jak reagovat při zasažení, první pomoc

Vycházet by se mělo z místně platných doporučení a provozního řádu, je vhodné postupy první pomoci předem nacvičit jako součást doškolování personálu.

Prvotním postupem bývá omytí zasaženého místa vodou, vypláchnutí očí. V případě penetrujícího poranění kůže nechat volně odkapávat krev, opakovaně aplikovat virucidní dezinfekci. Další postup je vhodné konzultovat s lékařem či pověřenou osobou.

Následná opatření po expozici

Bezprostředně po expozici (poranění, potřísnění, kontaminaci) je vhodné informovat o události nadřízeného

a dále i závodního lékaře, o věci učinit zápis a hlášení orgánu ochrany veřejného zdraví. Tím může být postiženému uložen zvýšený zdravotní dohled dle typu, intenzity a rizikosti expozice.

Relativně nízké riziko, ale značná emocionální újma při expozici

V obecné rovině lze považovat riziko přenosu infekcí výše uvedenými způsoby za poměrně nízké, výskyt profesionálních nákaz u nezdravotnických profesí je velmi nízký. V tomto duchu je třeba přistupovat i k osobnímu riziku potenciálního přenosu při takovéto expozici. Často v praxi převládá psychická újma z ohrožení závažným onemocněním nad skutečným statistickým rizikem takovéto události.

HIV je aktuálně onemocnění nevyléčitelné, HBV je léčitelné obtížně. Rizika přenosu těchto dvou infekcí lze však v současné době u vězeňského personálu považovat za velmi nízká.

V případě HCV je riziko nepochybně významně vyšší, dobrou zprávou zde však je, že se v současné době již jedná o dobře léčitelnou a plně vyléčitelnou chorobu, u které se účinnost dobře tolerované protivirové léčby blíží 100 %.

Jak snížit rizika přenosu HCV infekce?

Z logiky problému vyplývá, že nejefektivnějším způsobem omezení rizik pro personál věznic je eliminace hepatitidy C jako takové. Nebudou-li infikováni odsouzení, nebudou zdroje infekce a rizika pro personál. Tyto postupy popisuje Eliminační plán HCV infekce v ČR, který je v současné době v přípravě. Zahrnuje mimo jiné mikro-eliminační přístupy, tedy eliminaci HCV infekce v jednotlivých věznicích a v budoucnu již přímo při vstupu do vězeňského systému tak, aby nedocházelo k dalšímu šíření v průběhu výkonu trestu. Současně pak nebudou existovat zdroje infekce pro profesionální nákazy. V současné době je již diagnostika a léčba hepatitidy C u odsouzených standardním postupem v českém vězeňství, její důsledná aplikace přispívá ke zvýšení bezpečí pro všechny zúčastněné.

Čestný prapor Vězeňské služby České republiky vz. 2013

Nařízení ministryně spravedlnosti České republiky č. 3/2013 stanoví, že ke dni 14. 11. 2013 byl zřízen Čestný prapor Vězeňské služby ČR. Z textace předpisu vyplývá, že je to symbol důvěry, zavazující ozbrojený bezpečnostní sbor republiky, Vězeňskou službu ČR, k úspěšnému plnění svěřených úkolů v oblasti výkonu vazby, trestu

VLAJKY A PRAPORY V ČESKÉM VĚZEŇSTVÍ

Pokračování z minulého čísla Českého vězeňství 1/2023

odnětí svobody, zabezpečovací detence, trestního opatření a služby vězeňské a justiční stráže. Nepřímo se tím připomnělo 20 let trvání Vězeňské služby.

Výtvarná podoba:

Prapor je zhotoven z látky fialové barvy o rozměrech 100 x 120 cm, lemované po obvodě na třech stranách třásněmi zlatavé (žluté) barvy. Třásně jsou dlouhé 10 cm. Na straně přiléhající k žerdi jsou tři úvazky ze šňůry zlatavé (žluté) barvy.

Na lícní straně praporu je uprostřed barevně vyšitý velký státní znak České republiky a po jeho bocích jsou vyšité tři lipové listy zlatavé (žluté) barvy. Nad státním znakem je aplikován vyšitý nápis písmeny zlatavé (žluté) barvy. Nápis zní: ČESTNÝ PRAPOR. Pod státním znakem je aplikován nápis ve dvou řádcích: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA/ČESKÉ REPUBLIKY.

Na rubové straně praporu je uprostřed plochy vyšitý znak Vězeňské služby ČR (vz.1993) ve zlatavé (žluté) barvě. Při jeho spodní straně zprava i zleva jsou vyšité vavřínové ratolesti zlatavé (žluté) barvy, z každé strany 13 lístků na ratolesti. Pod nimi je ve třech řádcích vyšitý nápis ve zlatavé (žluté) barvě: JUSTITIA/ET/PAENITENTIA.

Velmi zajímavé pro oko diváka a zejména pro ty kdo se blíže zajímají o podrobnosti udělování praporů jsou tzv. dedikační, udělovací stuhy. Ty jsou

sboru výjimečně a slavnostním způsobem věnovány význačnými veřejnými činiteli a upevňují se slavnostně na žerď praporu. Také Čestnému praporu Vězeňské služby ČR bylo několik takových stuh věnováno.

Čestné prapory organizačních jednotek Vězeňské služby ČR

O několik dalších let později, v roce 2019, který byl pro vězeňství jubilejní, jsou prvně v historii tohoto ozbrojeného bezpečnostního sboru republiky zřízeny rozhodnutím generálního ředitele Vězeňské služby ČR tzv. Čestné prapory organizačních jednotek (věznic, vazebních věznic a ústavů pro výkon zabezpečovací detence). Je to výjimečné rozhodnutí, protože Čestné prapory jsou první svého druhu od vzniku Vězeňské služby ČR, ale i od roku 1969. K tomuto zásadnímu legislativnímu aktu se přistoupilo v roce 2019, kdy si české vězeňství připomínalo 50. výročí osamostat-

nění a odchod vězeňství z organizační struktury tehdejšího celostátního ministerstva vnitra ČSSR. Za zmínku stojí, že předpis ponechává realizaci, zhotovení čestného praporu vlastní iniciativě jednotlivých vazebních věznic a věznic, zejména ve spojitosti a s přihlédnutím k jejich ekonomické situaci.

Nařízení č. 24/2019 generálního ředitele Vězeňské služby ČR o zřizování a užívání Čestných praporů vazebních věznic, věznic a ústavů pro výkon zabezpečovací detence udělilo pravomoc výše zmíněným zařízením ke zřízení Čestného praporu. Představuje symbol důvěry, jež zavazuje věznici jako součást ozbrojeného bezpečnostního sboru k plnění svěřených úkolů v oblasti výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody a trestního opatření odnětí svobody, výkonu zabezpečovací detence. Věznice mají možnost se souhlasem generálního ředitele Vězeňské služby zřídit prapor, jež bude používán zejména při slavnostních příležitostech a společenských událostech.

Výtvarná podoba:

Jak je v předpise detailně stanoveno, prapor je zhotoven z fialové sametové látky o rozměrech 100 x 120 cm. Na lící straně po obvodě je prapor na třech stranách lemován zlatavými (žlutými) třásněmi dlouhými 10 cm. Na straně přiléhající k žerdi je opatřen třemi úvazky (šňůrami) ve zlatavé (žluté) barvě. Na lící straně praporu je uprostřed vyšitý znak Vězeňské služby ČR ve zlatavé (žluté) barvě. Na jeho spodní straně jsou aplikovány vyšité vavřínové ratolesti ve zlatavé (žluté) barvě. Pod nimi je ve třech řádcích vyšitý nápis ve zlatavé (žluté) barvě: JUSTITIA/ET/PAENITENTIA.

Na rubové straně je uprostřed barevně vyšitý znak města nebo obce, v jehož katastrálním území je věznice začleněna. Po svislých stranách znaku jsou vyšity tři lipové listy zlatavé (žluté) barvy. Nad znakem je zlatavými (žlutými) velkými písmeny aplikován nápis: ČESTNÝ PRAPOR. Pod znakem je nápis ve dvou řádcích: VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY a název věznice.

Ve výše zmíněné legislativní normě jsou v příloze zobrazeny oficiální vzory praporů (v barvě) všech organizačních jednotek Vězeňské služby České republiky. Vybavení jednotlivých vězeňských zařízení čestným praporem tak, jak umožňuje textace předpisu není zdaleka ještě dokončeno.

Ne všechny věznice nebo vazební věznice v současnosti disponují vlastním čestným praporem. Jeho zhotovení je sice předpisem povoleno a je tak v kompetenci příslušného zařízení, včetně finanční úhrady. V současné situaci nemají všechny subjekty VS ČR potřebu nechat si prapor vyrobit nebo na ně nemají finanční prostředky. Výčet typů již realizovaných praporů Vězeňské služby ČR však není u konce. Vybraní zástupci a příslušníci (specialisté) Vězeňské služby ČR jsou již tradičními účastníky Dnů NATO, které jsou v České republice každoročně pravidelně pořádány. Při příležitosti 20. výročí konání této mezinárodní akce byly divákům předváděny prezentace nejrůznějších ozbrojených sborů NATO. Velmi atraktivní a pozornost vzbuzující bylo vystoupení parašutistů, kteří při seskoku rozvinuli různé prapory. Vězeňská služba byla zastoupena na této akci velkoryzným praporem také.

Prapor vězeňské služby vz. 2020, DNY NATO

Každoroční Dny NATO v Ostravě na letišti Leoše Janáčka u Mošnova jsou

v současnosti pravděpodobně největší bezpečnostní přehlídkou v Evropě.

Výtvarná podoba:

Prapor o rozměrech 500 x 300 cm je zhotovený z běžné vlajkové látky v barvě fialové. Vexilologicky a výtvarně jednoduchý až strohý – jako motiv potisku praporu byla použita oficiální symbolika Vězeňské služby ČR. Jde o nenáročnou kompozici znaku Vězeňské služby ČR (vz. 1993) a doprovodného vysvětlujícího textu. Prapor byl určen k jednorázové prezentaci sboru a také úspěšně předveden při seskoku padákem. Šlo tedy o propagační jednorázové využití praporu a prezentaci Vězeňské služby ČR při Dnech NATO v roce 2020. Prapor byl zhotoven renomovanou firmou TYLA CZ s.r.o., na základě běžné oficiální objednávky. Legislativní úprava „zřízení praporu“ nebyla nutná, protože se jednalo o předmět určený k jednorázové propagaci činnosti Vězeňské služby ČR při účasti na veřejné akci. Legalizace je dána oficiální objednávkou, protože šlo pouze o jednorázové použití praporu, byl po skončení akce uložen v depozitu generálního ředitelství.

Do celkového současného (prozatímního) výčtu vlajek z pohledu vexilologie lze jistě zařadit také miniaturní vlajčky, ministandarty, určené zejména k umístění na kancelářské stoly apod. Na úrovni generálního ředitelství bylo v průběhu doby, zejména v druhé polovině devadesátých let, vytvořeno několik vzorů minivlajček, povětšinou trojúhelníkového tvaru s aplikovanou symbolikou Vězeňské služby ČR. Byly zhotoveny ze sametu tmavomodré barvy s vyšitým oborovým znakem (vz. 1993) a určeny a používány zejména jako upomínkové a dárkové předměty, suvenýry, při různých příležitostech – např. při návštěvách zahraničních delegací, společenských akcích apod. V těchto případech samozřejmě nebyla nutná legislativní úprava.

Také v některých vězeňských zařízeních postupovali ještě před oficiálním vydáním NGR č. 24/2019 podobným způsobem. Jak již bylo výše zmíněno, protože šlo o drobné upomínkové předměty, suvenýry, nebylo nutno ani v těchto případech záležitosti legislativně řešit.

KAŽDÝ, KDO ZÁVOD DOKONČÍ, JE VÍTĚZ

Oldřich Pechar
o horském ultramaratonu

Představte nám závod Beskydská sedmička, čeho se týká?

Závod Beskydská sedmička má statut Mistrovství ČR v horském maratonu jednotlivců a dvojic. Přibližně 101 km dlouhá trasa s převýšením více jak 5500 m vede přes hřeben Moravskoslezských Beskyd. Během stanovené trasy závodu musí každý ze závodníků překonat celkem devět beskydských vrcholů. Z těchto devíti vrcholů je sedm s nadmořskou výškou vyšší než 1000 m. n. m. Letošní ročník byl již 14. v pořadí. Závod si za svá léta vydobyl své jméno a v současnosti na něm pravidelně startuje

okolo 3500 lidí. Zájem běžců o tento závod je ohromný. Zhruba 10 minut od spuštění registrací je vždy kompletně vyprodán. Trasa závodu je vedena přes ostrý beskydský terén a žádný z vrcholů není jednoduché zdolat. Každoročně závod nedokončí z různých důvodů více jak 700 startujících. Celý závod je znám pro svou úžasnou atmosféru a vřelý přístup ke každému startujícímu. Tradiční start závodu se nachází v zázemí atletického stadionu v Třinci, kde za skvělé atmosféry odstartuje všech 3500 závodníků najednou. Po celé trase závodu jsou na strategických místech rozmístěny občerstvovací stanice, kde si závodníci mohou doplnit jídlo a pít na další úsek trati nebo si odpočinout od náročného terénu. Cíl závodu je situován na náměstí ve Frenštátu pod Radhoštěm, kde je každý finišer přivítán zaplněným náměstím a do cíle dobíhá po legendárním červeném koberci. Tím je také zachována jedna z prvotních myšlenek zakladatele závodu Libora Uhera, aby se každý závodník, který dokončí tento extrémně náročný závod, cítil jako vítěz a byl tak i přivítán.

Za zmínku určitě také stojí medaile pro každého závodníka, který se dostane do cíle ve stanoveném limitu 28 hodin a motto celého závodu. „Lehce dosažené věci nemají žádnou cenu“. Závod startuje vždy v pátek ve večerních pozdních hodinách, takže první polovinu trasy závodníci absolvuji za svitu čelovek. Teplotní rozdíly v průběhu závodu mohou být docela rozdílné. Sám jsem během tohoto závodu v roce 2021 zažil čtyři stupně v noci a 20 stupňů přes den. Závodník tak musí být připraven úplně na vše. Každý ze startujících musí mít také neustále při sobě povinnou výbavu.

Kolikrát v minulosti jste se ho účastnil, v jakých kategoriích a s jakými výsledky?

Já sám jsem se účastnil posledních čtyř ročníků v řadě. První ročník byl pro mě spíše seznamovací a jediným cílem bylo ve dvojici dokončit trasu závodu. Závod jsme s mým tehdejším běžec-kým partákem dokončili za zhruba 23 hodin. Byl to hodně drsný zážitek a moje první zdolaná stokilometrová ultramaratonská trasa v životě. Druhý ročník jsem se postavil na start závodu sám a užil si extrémní trasy jako jednotlivce za přibližně 18 hodin. Můj v pořadí třetí start v závodu jsem kvůli problémům s kolenem a podpoře na trase pro mou současnou běžeckou partačku absolvoval jako jednotlivce za necelých 23 hodin.

Letos jsem odstartoval se svou běžec-kou partačkou jako dvojice v mixu. Registrováni jsme byli každý zvlášť jako jednotlivci, ale tři hodiny před startem závodu jsme se rozhodli spojit síly a zkusit zabojovat o dobré umístění jako dvojice. Má běžecská partačka je především výborná lékařka, kterou baví běhat v přírodě a po horách stej-ně jako mě. Máme za sebou již něko-lik společných závodů, ale letos jsme poprvé běželi na výsledek jako přihlá-šená dvojice. Společně se nám poda-řilo závod dokončit na prvním místě v kategorii mix dvojic ve věku 31-40 let v čase 16 hodin 35 minut.

lestlže startujete v takovém závodě jako dvojice, zvyšují se rizika nedokončení závodu. Najednou máte starost o čtyři nohy, čtyři kolena, a hlavně dvě myslí, které spolu musí překonat jakoukoliv nastalou krizi. Díky zkušenostem z předešlých ročníků jsme si s partačkou domluvili již před startem jasnou strategii, které jsme se chtěli držet. Při tak dlouhém a náročném závodě dokážou o celkovém výsledku rozhodnout opravdu malíčkosti. Věci, které by při kratších vzdálenostech nepředstavovaly problém, můžou při

Již od startu jsme se snažili držet v popředí startovního pole. Vysoká hladina adrenalinu způsobená atmosférou při

Příslušníkem VS ČR jsem již necelých dvanáct let. V současnosti jsem součástí týmu odboru kontroly Generálního ředitelství VS ČR.

Vězeňská služba České republiky

2024

Krásné prožití vánočních svátků,
mnoho zdraví, štěstí,
pracovních a osobních úspěchů
v novém roce
2024

